

13:e upplagan

Kredit och säkerhet

Lärobok i krediträtt

Gertrud
Lennander

iUSTUS

KREDIT OCH SÄKERHET

Lärobok i krediträtt

Trettonde upplagan

GERTRUD LENNANDER

§
iUSTUS
FÖRLAG

© Författaren och Iustus Förlag AB, Uppsala 2025

Upplaga 13:1

ISBN 978-91-7737-334-6

Produktion: eddy.se ab, Visby 2025

Omslag: John Persson

Förlagets adress: Box 1994, 751 49 Uppsala

Telefon: 018-65 03 30

Webbadress: www.iustus.se, e-post: kundtjanst@iustus.se

Printed by Latgales Druka, Latvia 2025

Förord

Till 13 uppl.

Denna lärobok utkom i sin första upplaga år 1979. Den byggde då till stor del på Svante Bergströms och Gertrud Lennanders kompendium Särskilda avtalstyper II (4 uppl. 1978), som behandlade försträckning (penninglån), borgen och pantavtal.

Kap. 1–3 har ursprungligen författats av Bergström, kap. 4 av Lennander. Bergström avled år 1981. Samtliga upplagor som utkommit efter första har därför utarbetats av Lennander. Härvid har åtskilliga ändringar och tillägg gjorts i texten, framför allt till följd av ny formulärpraxis, nyttillkommen lagstiftning, rättspraxis och litteratur, tillkomsten av Finansinspektionens allmänna råd m.m. Det kan särskilt nämnas att borgensinstitutet fått förnyad uppmärksamhet i rättspraxis under senare decennier, inte minst då det gäller frågor angående borgenärens förpliktelser gentemot borgensmannen.

Även i den föreliggande trettonde upplagan har ett antal ändringar och tillägg gjorts med hänsyn till nyheter inom lagstiftning, rättspraxis och litteratur och Finansinspektionens allmänna råd samt till den utveckling som i övrigt skett på kreditmarknaden och inom formulärrätten sedan den föregående upplagan utgavs.

Sollentuna i september 2025

Gertrud Lennander

Innehåll

Förord	5
--------	---

Inledning	9
-----------	---

Kapitel 1 Kreditmarknaden 10

I.	Inledning	10
II.	Kreditgivare	11
	1. Banker	11
	2. Kapitalplacerande institut	13
	3. Kreditmarknadsföretag	14
	4. Statliga och statsunderstödda fonder	15
	5. Övriga kreditgivare. Gräsrotsfinansiering m.m.	15
III.	Säkerheter	16
IV.	Kreditformer	20

Kapitel 2 Kreditavtalet 24

I.	Allmänna frågor	24
II.	Avtalets ingående. God kreditgivningssed	26
III.	Avtalets innehåll och avveckling	31

Kapitel 3 Borgen 42

I.	Inledning	42
	1. Allmänna frågor	42
	2. Normalfallet	46
	3. Disposition	49
II.	Ingående av borgen i normalfallet	50
	1. Föravtal – borgensavtal	50
	2. Avtalslutet	51
	3. Ska borgensmannen behandlas särskilt liberalt?	52
	4. Borgenärens förpliktelser gentemot borgensmannen	57
III.	Avvecklingen av borgensansvaret i normalfallet	63
	1. Borgensansvaret tas inte i anspråk	63
	2. Borgensansvaret tas i anspråk	64

Innehåll

- 3. Ansvar mellan borgensmän 66
- 4. Borgensmans regressrätt mot gäldenären 67
- IV. Särskilda former av borgensansvar 68
 - 1. Enkel borgen 68
 - 2. Borgen som säkerhet tillsammans med pant 70
 - 3. Borgensmän på skilda plan 72
- V. Särskilda fall, då borgensansvaret begränsas eller bortfaller 73
 - 1. Särskilda avtalsbestämmelser 74
 - 2. Särskilda handlingar 75
 - 3. Särskilda händelser 79
- VI. Borgen för annat än kreditavtal 82
- VII. Avgränsningen av borgen 83

Kapitel 4 Pantavtal avseende lös egendom 88

- I. Inledning 88
 - 1. Allmänt 88
 - 2. Bankernas allmänna villkor beträffande pant 91
- II. Pantfordran 94
- III. Panten 99
- IV. Parternas rättigheter och skyldigheter fram till förfallodagen 103
 - 1. Pantsättarens skyldigheter. Dröjsmål och fel 103
 - 2. Parternas förfoganderätt över panten före förfallodagen 104
 - 3. Panthavarens skyldigheter. Vårdplikt m.m. 108
- V. Panthavarens skyldigheter från och med förfallodagen 115
 - 1. Panten återlämnas 115
 - 2. Panten realiserar 116
- VI. Legal handpanträtt och retentionsrätt (legal retentionsrätt), säkerhetsöverlåtelse 120

Litteratur 123

Rättsfall 125

Sakregister 127

Inledning

I denna lärobok ges inledningsvis i kap. 1 en kortfattad elementär översikt över den svenska kreditmarknaden, närmast såvitt avser olika kreditgivare, säkerheter och kreditformer. I kap. 2 behandlas det avtal, kreditavtalet, till vilket de olika säkerheterna är knutna. Här framgår också varför termen kreditavtal med termerna kreditgivare och kredittagare har valts som huvudbenämning i stället för termerna penninglån (lån), långivare och låntagare – termer som dock kan användas alternativt – och den i juridisk litteratur ofta brukade termen försträckning.

Bland säkerheterna tas borgen upp i kap. 3. De sakrättsliga aspekterna på olika säkerheter i lös egendom finns utförligt behandlade t.ex. i Håstad, Sakrätt avseende lös egendom och Millqvist, Sakrättens grunder. De obligationsrättsliga aspekterna, dvs. sådana frågor som rör det inbördes förhållandet mellan parterna, fordrar däremot en särskild framställning, åtminstone såvitt gäller panträtten. Pantavtal beträffande lös egendom behandlas därför i kap. 4. För fastighetspantens del hänvisas t.ex. till Jensen, Panträtt i fast egendom, och Strömgren & Zackariasson, Sakrätt beträffande fast egendom.

I kap. 2–4 återges Svenska Bankföreningens formulär för reverslån, som spelar en mycket viktig roll inom kreditväsendet. Allmänhetens kontakt med kreditväsendet sker i stor utsträckning genom bankerna, eftersom dessa intar en framträdande plats både som kreditgivare och som kreditförmedlare och reverslånet utgör den ojämförligt vanligaste kreditformen.